

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref
200806239

Vår ref
200805516-/VBS

Dato
04.02.2009

**Svar på høring - Innstillingen til utvalget for fag- og yrkesopplæringen –
Karlsenutvalget**

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet datert 27. oktober 2008 m/ vedlegg.

Innledning

Utvalget foretar en omfattende gjennomgang av dagens fag- og yrkesopplæring, utviklingstrekk som påvirker arbeidslivet, konsekvenser for fag- og yrkesopplæringen og forslag til tiltak for å møte utfordringer for denne opplæringen. Etter Arbeids- og inkluderingsdepartementets vurdering har utvalget fremmet en rekke konstruktive forslag som kan bidra til at fag- og yrkesopplæringen kan møte disse utfordringene og framtidig krav til kompetanse. Det gjelder særlig tiltak som kan bidra til raskere omstilling, at flere kan gjennomføre opplæringen, muligheter til påbygging, opplæring for voksne, og kvalitet i opplæringen.

Forslagene som gjelder videreutvikling av systemet for fag- og yrkesopplæring er sentrale for å bidra til at flere kan få styrket mulighetene til å fullføre grunnopplæringen (t.o.m videregående opplæring). Fullført grunnopplæring både hos unge og voksne gir arbeidskraften et grunnlag for kompetanseendring og videre påbygging. Det vil bidra generelt positivt til næringslivets verdiskaping og arbeidsmarkedets funksjonsmåte, og spesielt til at den enkelte blir mindre sårbar for utstøting fra arbeidslivet ved omstillinger og endringer, og kan ha direkte betydning for den enkeltes mulighet til å komme i arbeid og tjene til eget livsopphold.

Departementet har vurdert forslagene med utgangspunkt i arbeidsmarkeds og velferdspolitikkenes hovedmål om å sikre et velfungerende arbeidsmarked, hindre utstøting og få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad. På denne bakgrunn er det særlig enkelte av forslagene i kapittel 6.3 og 6.5 som er mest relevante å kommentere.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet stiller seg generelt positiv til forslagene som kan bidra til at flere unge og voksne kan gjennomføre fag- og yrkesopplæring. Videre presenterer vi våre kommentarer til noen av utvalgets forslag.

Til kapittel 6.3: tiltak for å få flere til å gjennomføre opplæring

* Forslag om tilgang på læreplasser - gjennomgang av lærlingtilskuddet
AID stiller seg i utgangspunktet positiv til forslag i kapittel 6.3 for å øke elevenes og lærlingenes gjennomføring av videregående opplæring/fagopplæring. Departementet har imidlertid ikke noe eget grunnlag for å vurdere konsekvensene av en evt. justering av lærlingtilskuddet til å følge kostnadene for elever i videregående skole.

Ifm spørsmålet om ekstra tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger/lærekandidater med mangler fra skolen og mindre produktivitet enn forventet, og forslag til tiltak som omhandler bedre oppfølging av lærlinger med svake prestasjoner, har vi fått innspill fra Arbeids- og velferdsdirektoratet som peker på at NAV gjennom årene har fått en del henvendelser om behov for ekstra støtte til ungdom med svake prestasjoner og som bedriftene ikke vil inngå kontrakt med.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet imøteser derfor gjerne en samlet vurdering av tilskuddsordningene og økonomien i fagopplæringen.

Videre er Arbeids- og inkluderingsdepartementet også opptatt av å øke andelen ungdom med innvandrerbakgrunn som gjennomfører videregående opplæring. Utredningen drøfter ikke dette eksplisitt, men fremmer forslag om flere tiltak for å få flere til å gjennomføre videregående opplæring. Det blir pekt på at tett oppfølging av den enkelte elev er viktig for å forebygge avbrudd. Utvalget fremmer bl.a. forslag om økonomiske insentiver overfor skoler og lærebedrifter der elever og lærlinger gjennomfører og består. Det er viktig at økonomiske insentiver ikke fører til at de skolene som har en stor andel elever som trenger tett oppfølging og dermed koster mer, får mindre ressurser enn i dag. Hensiktsmessigheten av en omfordeling av midler innenfor dagens rammer bør derfor utredes nærmere.

Utredningen viser også til at det er vanskelig å skaffe læreplass for elever med svake karakterer. Utredningen tar ikke opp de problemer en har hatt med å skaffe innvandrerungdom læreplasser. Innvandrerungdom har problemer med å få læreplass selv om de har gode karakterer. Vi antar at det kan skyldes enn forventning om innvandrerungdom trenger mer oppfølging enn annen ungdom.

Ingen av tiltakene for å bedre tilgangen på læreplasser er direkte rettet mot dette, men alle tiltakene som er forslått vil kunne bedre tilgangen på læreplasser. Det er likevel viktig at en i det videre arbeidet også vurderer tiltak som er direkte rettet mot å bedre innvandrerungdoms tilgang på læreplasser.

* Forslag om gjennomføring og yrkesretting
Det er fra flere miljøer påvist sammenheng mellom svakt utdanningsnivå, offentlige livsoppholdsytelser, ledighet og fare for utstøting fra arbeidslivet. Økt gjennomføring av fag- og yrkesopplæring kan bidra til å forebygge senere utstøting fra arbeidsmarkedet. Arbeids- og inkluderingsdepartementet ser derfor positivt på utvalgets forslag til tiltak for å øke gjennomføringen av fag- og yrkesopplæring.

Departementet antar også at bedre yrkesretting av opplæringen vil være svært nyttig for å redusere frafall og få flere unge som til å gjennomføre opplæring. Arbeids- og inkluderingsdepartementet ser derfor også positivt på utvalgets forslag på dette feltet.

* **Fleksible løp**

AID ser positivt på ideen om praksisbrev. På bakgrunn av NAVs erfaringer med unge som har falt ut av videregående opplæring, tror vi dette kan være en god måte å få ungdom som av ulike grunner ikke er modne/klare for å ta en full opplæring, inn i et spor som vil være et godt og konstruktivt alternativ til ledighet og passivitet.

* **Oppfølging av elevene**

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har merket seg at det kan være ulike synspunkter på om det er hensiktsmessig å la informasjon fra grunnskolen tilflyte det videregående nivået. Departementet antar imidlertid at deler av elevgruppene vil dra nytte av at videregående nivå skaffer seg nødvendig informasjon om elevene, evt. at informasjon formidles ved overgang fra grunnskole til videregående nivå. Slik informasjon kan gi videregående skole et bedre grunnlag for å tilpasse tilbudet til den enkelte. Det vil være positivt at kommunene og fylkeskommunene får klare regler og rutiner for deling av informasjon, og hvordan informasjon framskaffes på videregående nivå.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet ser også at det er et betydelig behov for klare rutiner ved oppfølging av elever som er i feresonen/i ferd med å avbryte, og vil se positivt på at det kan utarbeides tiltak som gjør at en kan følge elever i feresonene tettere.

* **Rådgiving og karriereveiledning – nasjonale krav – nasjonalt senter**

Til forslaget om å innføre nye nasjonale kompetansekrav for å arbeide som rådgivere i grunnskolen og i videregående opplæring: Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil peke på at dette vil bidra til økt profesjonalisering som kan bidra til mindre fleksibilitet i arbeidsmarkedet. På mindre steder antar vi at det også kan bidra til problemer for skolene å rekruttere til slike stillinger. Vi vil derfor anbefale å vurdere nærmere konsekvensene av et slikt forslag.

* **Forslag om å utvikle en ny ungdomsgaranti for unge 20-24 år.**

Arbeids- og inkluderingsdepartementet gjør oppmerksom på at forslag om tiltak for unge 20-24 år har vært behandlet ifm med statsbudsjettet for 2009, der Regjeringen har følgende formuleringer:

”Regjeringen ser det som viktig å forebygge langvarig ledighet og passivitet blant unge mennesker som er i startgropen av sin yrkeskarriere. Regjeringen utvider ungdomsgarantien. I tillegg til garanti om skole, arbeid eller tiltak til unge under 20 år og oppfølgingsgarantien for 20–24 åringer, innfører Regjeringen en tiltaksgaranti som skal sikre tilbud om arbeidsmarkedstiltak for 20–24 åringer som har vært sammenhengende ledige i seks måneder eller mer. Departementet vil samtidig ta initiativ til å styrke samarbeidet mellom ulike offentlige instansers arbeid rettet mot unge i alderen 20–24 år som ikke er i arbeid eller utdanning for å sikre at denne gruppen gis en mer helhetlig og koordinert innsats.”

Unge i alderen 20-24 år som har vært ledige i mer enn 3 mnd skal inviteres til en oppfølgingssamtale hos Arbeids- og velferdsetaten og motiveres til aktiv jobbsøking. Etaten

følger opp garantiene overfor ungdom i samarbeid med bl.a. fylkeskommunen/
Oppfølgingstjenesten gjennom bruk av tiltak.

For å unngå videreføring av en feil i rapportteksten gjør vi oppmerksom på følgende, side 83, første spalte: Her står det at innsatsen for unge 20-24 år i perioden 1995-1998 "...fikk navnet Ungdomsgarantien og innebar at ungdom...var garantert et utdanningstilbud eller en jobb". Dette er ikke korrekt. Innsatsen ble kalt en "forsterket innsats" og omfattet et tilbud om arbeidsmarkedstiltak til alle ledige i alderen 20-24 år som hadde vært uten tilbud om jobb, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak i 6 måneder.

Til kapittel 6.5 om grunnopplæring for voksne

* Finansiering av livsopphold for voksne som tar grunnopplæring.

Utvalget ser studiefinansieringen som problematisk for voksne som har rett til grunnskole og videregående opplæring, og mener det bør etableres egne stønadsordninger for voksne som tar grunnopplæring. Denne saken har vært et tilbakevendende tema etter Kompetansereformen. AID deltar gjerne i arbeidet med en slik utredning.

I denne sammenheng vil AID peke på at Arbeids- og velferdsetaten innenfor visse, gitte rammer og basert på individuelle behov, kan tilby kvalifiserings- og opplæringstiltak med begrenset varighet til etatens brukere med nedsatt arbeidsevne eller behov for moderat bistandsinnsats for å komme i arbeid. Innenfor arbeidsmarkedspolitikken gir arbeids- og velferdsforvaltningen dermed et bidrag til å oppkvalifisere arbeidssøkere og forsyne arbeidsgivere med arbeidskraft med etterspurt kompetanse. Arbeidsmarkedspolitikken kvalifiseringstiltak er på denne måten en del av den samlede kompetansepolitikken.

Mens utdanningspolitikken har en vid målsetting, å bidra til hele utdanningsløp for befolkningen, er målene for kvalifiseringstiltakene i Arbeids- og velferdsetatens regi å kvalifisere til arbeid gjennom kortvarige tiltak som ikke låser den enkelte arbeidssøker inne i langvarige løp. Den enkelte tiltaksdeltaker er også forpliktet til å ta i mot tilbud om arbeid dersom dette gis. AID vil peke på at disse prinsippene også gjelder for mottakere av dagpenger. Dagpenger er en midlertidig inntektssikring som er knyttet til arbeidsledighet og bortfall av inntekt og forutsetter at den enkelte søker arbeid. Det er imidlertid gitt visse unntak for utdanning/opplæring, hvorav det viktigste er deltakelse i arbeidsmarkedsoplæring i regi av Arbeids- og velferdsetaten.

* Nasjonal strategi for oppfølging av voksne rett til grunnopplæring.

Mange innvandrere har lite utdanning når de kommer til Norge eller de har en yrkeskompetanse som ikke er likeverdig med norsk fagutdanning. Gode systemer for videre utdanning og godkjenning av medbrakt kompetanse er derfor viktig. Motivasjonstiltak for å stimulere innvandrere til å bruke sin rett til grunnskole og videregående bør vurderes. Utvalgets forslag om å utrede om godkjenningen av utenlandsk fagutdanning bør flyttes fra regionalt til nasjonalt nivå, bør utredes nærmere.

Vi har merket oss at utvalget foreslår at arbeidsinnvandrere bør få rett til 300 timer i norskopplæring. Med bakgrunn i til St.meld. 18 (2007-2008) Arbeidsinnvandring, vurderer nå AID i samråd med berørte etater norskopplæring for arbeidsinnvandrere og deres familiemedlemmer over 16 år.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil her presisere at økt gjennomføring av grunnopplæring for voksne er viktig for de som av ulike grunner har falt utenfor eller ikke benyttet dette tilbudet som ung. Det er også svært viktig for framtidens arbeidsmarked å sikre tilgang på nødvendig arbeidskraft med relevant kompetanse.

En evt. systematisk oppfølging av innsatsen for voksnes rett til grunnopplæring bør i så fall omfatte utvikling av statistikk og kunnskapsgrunnlag på sentralt nivå, og hvordan en skal nå ut med informasjon til og motivasjon av brukere som sentrale elementer.

* Aldersgrensen for å få videregående opplæring som arbeidsmarkedstiltak.

Utvalgets forslag om aldersgrense på 19 år for å få arbeidsmarkedstiltak, referer til videregående opplæring som del av yrkesrettet attføring. Etter en høringsrunde i 2008, besluttet Regjeringen å opprettholde aldersgrensen på 26 år for å få ordinær utdanning som del av yrkesrettet attføring. Opplæring i form av ordinær utdanning for tiltaksdeltakere under 26 år kan likevel gis dersom deltaker på grunn av sykdom, skade eller lyte, er i en utdanningssituasjon som avviker vesentlig fra den som gjelder for annen ungdom. For øvrig er den nedre aldersgrensen for opplæring 19 år. Ny forskrift om arbeidsrettede tiltak trådte i kraft 1.1.2009.

Avslutningsvis viser vi til vedlagte brev fra Arbeidstilsynet.

Med hilsen

Tone Westlie (e.f.)
avdelingsdirektør

Valgjerd Bakka Skauge
rådgiver

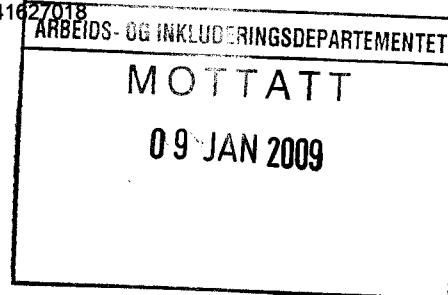
Arbeidstilsynet

VÅR DATO
06.01.2009
DERES DATO

VÅR REFERANSE
2008/39304 647/2009
DERES REFERANSE
200805516-/GTG

1

VÅR SAKSBEHANDLER
Marte Kvaløy tlf 996 99 126
Alf Helgeland tlf 41627018

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Att. Gunn-Tove Grindahl

HØRING - INNSTILLINGEN TIL UTVALGET FOR FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN

Direktoratet for arbeidstilsynet viser til henvendelse datert 13.11.2008 vedrørende innstillingen til utvalget for fag- og yrkesopplæringen. Arbeidstilsynet bes i henvendelsen om å komme med merknader til forslaget innen 12.01.09.

I innstillingen går utvalget inn for å styrke kompetansen for lærere og instruktører. Utvalget foreslår videre at fylkeskommunenes ansvar for å tilby etterutdanning for yrkesfaglærere og instruktører tydeliggjøres, og at det innføres en rett og plikt for lærerne til å delta i en slik etterutdanning.

Arbeidstilsynet viser til at arbeidsulykker blant unge i mange tilfeller er knyttet til mangelfull opplæring, og mener på denne bakgrunn at det er viktig å styrke kompetansen til faglærere og instruktører. Det bør tilrettelegges for kompetansehevning, og fylkeskommunen har et betydelig ansvar i denne sammenheng. Fylkeskommunen bør videre sørge for at det foreligger gode rutiner for å verifisere om skolene følger opp sine planer. Dette viser seg i dagens system å svikte.

Arbeidstilsynet oppfatter utvalgets innstilling som grundig, og mener den er godt egnet til å rette opp dagens svakheter. Ut over dette har Arbeidstilsynet ingen merknader.

Med hilsen
Direktoratet for arbeidstilsynet

Gaute Ivar Bjøru
avdelingsdirektør, Lov og regelverk
(sign.)

Marte Kvaløy
rådgiver, Lov og regelverk
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.